

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในปัจจุบันว่า การพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคคล อันกล่าวได้ว่า เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศนั้น นอกจากจะจัดการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาแล้ว การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กก่อน วิทยาลัยหรือเรียกกันว่า การศึกษาปฐมวัย (Pre - School Education) ก็ถือว่า มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าระดับอื่น ๆ และอาจจะสำคัญกว่าด้วยซ้ำ ถ้ามองในแง่ที่ว่า พัฒนาการของเด็กในช่วงวัยก่อนเข้าเรียน มีบทบาทและมีความสำคัญต่อตัวเด็กมากที่สุด การจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านมาในอดีต ก็ได้พยายามยกระดับความคิด ความรู้ของประชาชน ด้วยการประกาศขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปให้ทั่วถึง แต่ถาพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว การเริ่มเรียนตามเกณฑ์ในภาคบังคับนั้นอาจช้าเกินไป เพราะก่อนที่เด็กจะมาโรงเรียน เรามีอาจทราบได้ว่า เด็กแต่ละคนได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างไร ในรายงานผลการวิจัย การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย ของสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แจ้งสถิติอันน่า สลดใจว่า "ในปี พ.ศ. 2517 มีเด็กก่อนวัยเรียน (อายุต่ำกว่า 6 ปี) เสียชีวิต เพราะขาดอาหารประมาณ 55,600 คน และมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับอนุบาล เพียงร้อยละ 5.6 ของเด็กใน กลุ่มอายุเดียวกันที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับอนุบาล"¹ และยิ่งไปกว่านั้นในปัจจุบันนี้ ปัญหาทางคานเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้ทั้งพ่อและทั้งแม่

1. สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงาน ผลการวิจัยการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน . (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522)

ต้องช่วยกันรับภาระในการหาเงิน ทำให้ไม่มีเวลาพอสำหรับการเลี้ยงดู และดูแลให้ลูก
เติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจ เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียนบางคน จึงมีปัญหาติดตัวมา ซึ่งกว่า
ครูจะพบ (หรืออาจไม่พบเลยจนจบออกไป) ก็ต้องใช้เวลานานและกว่าจะแก้ปัญหาที่
ใหญ่หลวงไปด้วยดี บางรายก็สายเกินการ แต่หากครูได้พบเด็กเสียก่อน มาเข้าเรียน
ในระดับประถมศึกษา อาจจะช่วยปรับและแก้สถานการณ์บางอย่างให้แก่เด็กได้ทันเวลา
และทันเหตุการณ์ด้วยสาเหตุดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนเข้าเกณฑ์การศึกษาภาค-
บังคับนั้น ยังขาดหลักประกันทางสาธารณสุขและคานการศึกษาอยู่ไม่น้อยทีเดียว

ดร. เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กในวัยนี้ว่า

... นวัตกรรมที่ถือว่าตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ขวบ เป็น the most informative
year เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต ถ้าในช่วงนี้ ได้รับความเลี้ยงดูอย่างดีถูกสุข-
ลักษณะ ใ้รับการอบรมกลมูเกลานิสัยเบื้องต้น ใหญ่หลวงจะเป็นการเตรียมความ
พร้อมของคนให้เก่งกลามากขึ้น...¹

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาของประเทศซึ่งรับผิดชอบใน
คานการศึกษาสำหรับเยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์อันเหมาะ-
สม และการให้การเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะแก่เด็กในช่วงวัยต้นแห่งชีวิต เพราะกล่าว
ที่ว่า เด็กในวัยนี้เป็น the most informative year นั้นยังชัดเจนอยู่แล้วว่า เด็กจะถูก
ซึมและรับทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่ตัวเขา โดยไม่มีการกลั่นกรองหรือแยกแยะความถูกหรือ
ความเหมาะสม ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับผู้ใหญ่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครู หรือผู้ที่
ใกล้ชิดเด็ก ที่จะกลั่นกรอง จัด และเตรียมสิ่งที่เด็กจะรับเข้าไปให้เหมาะสมและเสริม-

¹ เอกวิทย์ ณ ถลาง, "แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ
ศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา" การบรรยายพิเศษ วันจันทร์ที่ 1 สิงหาคม 2520 เวลา
08.45 - 10.30 น. ณ ศูนย์วิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สร้างเด็กในทางที่ดีให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนั้น นวลศิริ เปาโรหิตย์ กล่าวไว้ว่า ระยะเวลาเข้าเรียนคือ ระหว่าง 2 - 5 ขวบ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พัฒนาการที่สำคัญในช่วงวัยนี้ได้แก่ ขบวนการเจริญเติบโตทางร่างกาย การเรียนรู้และการรับรู้ ความคิดและการมีเหตุผล ตลอดจนพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ในอันที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ บุคลิกภาพและการเข้าใจตน¹

ข้อคิดนี้ชี้ให้เห็นถึงช่วงวัยที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการเริ่มต้นของชีวิต เป็นช่วงแห่งการวางรากฐานและปลูกฝังความคิดและความเข้าใจในสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว เป็นช่วงวัยที่มีค่าควรเอาใจใส่ช่วงหนึ่ง

ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยาพัฒนาการยอมรับกันว่า เด็ก อายุ 0 -6 ขวบ เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านั้น จะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลังของเด็กเป็นอย่างมาก²

จากการที่ได้ศึกษาและประมวลความคิดเห็นของนักการศึกษาและจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในระดับก่อนวัยเรียน หรือช่วงปฐมวัยนี้ จึงพอสรุปได้ว่า พัฒนาการในช่วงอายุดังกล่าว มีความสำคัญมากที่สุดในช่วงชีวิตของเด็ก กล่าวคือ เป็นระยะที่มีขั้นสูงของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ สูงมาก เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดและการเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้จะมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก การจัดการศึกษา

¹นวลศิริ เปาโรหิตย์, จันทมาศ ปริชยานุช, และอรทัย ชื่นมนุษย์, จิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3; ม.ป.ท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2520), หน้า 136.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมการศึกษาและการสอนระดับอนุบาล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 8.

และสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมที่ถูกต้องให้กับเด็กในช่วงวัยนี้ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งในต่างประเทศนักการศึกษาได้สังเกตเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนี้มานานแล้วกล่าวคือ

ใน ค.ศ. 1657 คอมนิอุส (Johann A. Comeniues 1592 - 1670) ได้แบ่งขั้นตอนในการจัดการศึกษาไว้ 4 ช่วงคือ

ช่วงแรกเรียกว่า โรงเรียนแม่สำหรับเด็ก (Mother School for Children) ให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 6 ขวบ

ช่วงที่สองเรียกว่า โรงเรียนภาษาถิ่น (Vernacular School) สำหรับเด็ก 6 - 12 ขวบ

ช่วงที่สามเรียกว่า โรงเรียนภาษาลาติน (Latin School) สำหรับเด็กอายุ 12 - 18 ปี

ช่วงที่สี่เรียกว่า มหาวิทยาลัย (University) สำหรับอายุ 18 -24 ปี¹

จะเห็นได้ว่า คอมนิอุส ได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นแนวคิดสำหรับนักการศึกษารุ่นหลัง ๆ ต่อมา เช่น กัง ฌาร์ค รูสโซ (Jean Jaquese Rousseac) ซึ่งได้ตีพิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งชื่อเอมีล (Emile) ขึ้นใน ค.ศ. 1762 อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยแรก หนังสือของรูสโซ นี้ นับเป็นก้าวแรกที่เน้นให้เห็นถึงความ

1

Joe L. Frost and Joan B. Kissinger, The Young Children and The Educative Process, (Holt, Rinchart and Winston, U.S.A. 1976), pp. 16-17.

สำคัญของการศึกษาของเด็กตั้งแต่เริ่มตน รุสโซเชื่อว่า การศึกษาน่าจะเริ่มตนตั้งแต่คน
ถือกำเนิดออกมา และดำเนินต่อไปจนถึง 25 ปี และควรเป็นการศึกษา เพื่อพัฒนาชีวิต
ตามธรรมชาติมากกว่าเพื่อแสวงหาอำนาจ

นับตั้งแต่เริ่มมาการจัดการศึกษาให้กับเด็กก่อนวัยเรียนก็เริ่มได้รับความสนใจ
และแพร่หลายออกไป นักการศึกษาที่ได้นำความคิดของรุสโซไปปฏิบัติงานต่อมาก็คือ
โจฮันน์ เปสตาลอซซี (Johann H. Pestalozzi, 1746 - 1827) ซึ่งนับได้ว่า
เป็นคนแรกที่จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนหรือการศึกษาปฐมวัยอย่างมี
ระบบ ต่อมาในระยะต้นศตวรรษที่ 19 เฟรดเดอริก ฟร็อยเบล (Friederich
W.A. Froebel 1782 - 1852) ซึ่งเป็นศิษย์คนหนึ่งที่ได้มีโอกาสความคิดของเปสตา-
ลอสซีอย่างมาก ได้จัดตั้งโรงเรียนอนุบาล ขึ้นเป็นแห่งแรกที่เมือง แบล็คเคนเบอร์ก
ในปี ค.ศ. 1842 ซึ่งเรียกภาษาเยอรมันว่า " Kindergarten " แปลเป็นไทย
ว่า "สวนเด็ก" ต่อจากนั้นมาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยก็อยู่ในความสนใจมากขึ้น
และแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง

สำหรับประเทศไทยเราถ้าพิจารณาถึงการจัดการศึกษาในอดีตจากแผนการศึกษา
ชาติหรือหลักฐานการจัดการศึกษาที่ขานมา จะสังเกตได้ว่านักการศึกษาไทยได้สังเกตเห็น
ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยมานานแล้วเช่นกัน และก็ได้นำความสำคัญเพิ่มขึ้น
ตามลำดับ จากหลักฐานที่ค้นพบก็คือ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร เมื่อปีพุทธศักราช
2461 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 เดือนมิถุนายน 2461 (ปลายรัชสมัยของพระมหาสม-
เด็จฯ ประมวญเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมัยที่เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เป็นเสนาบดีว่าการ
กระทรวงธรรมการ) ซึ่งนับว่าเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับแรกของประเท
ไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล พระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้ดังนี้

พิชัย สันติภรณ์, "การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎรใน
กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 4 - 5.

ลักษณะที่ 4 โรงเรียนอนุบาล

มาตรา 27 โรงเรียนอนุบาลเป็นโรงเรียนที่ประสงค์มุ่งเอาคุณเลี้ยงดู
เด็กอ่อน ๆ เป็นใหญ่ และสอนเด็กใหญ่อ่าน เขียน นับ ไปพลางในระหว่างนั้นด้วย
ในโรงเรียนเช่นนี้ ครูอนุบาลโรงเรียน ไม่ต้องมีประกาศนียบัตรอย่างไร ก็ควร
เป็นได้¹

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2461 เป็นต้นมา การอนุบาลศึกษาในประเทศไทย ก็ได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับ ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลทั้งของรัฐและของเอกชน โดยโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกที่รัฐตั้งขึ้นก็คือ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2483 หลังจากทีกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งข้าราชการของกระทรวงคือ "นางสาว จิตรารักษ์ตะกนินธุ (นางจิตรรา ทองแถม) นางสาวสมถวิล ส่วยสำอาง (นางสมถวิล สังขทรัพย์) นางสาวสวัสดิ์ วรรณโกวิท นางสาวเอื้อมทิพย์ วินิจัยกุล (นางเอื้อมทิพย์ เปรมโยธิน) และนางสาวเบญจมา ทุงคะศิริ (นางเบญจมา แสงมะลิ) ไปดูงาน และศึกษาวิธีการ เกี่ยวกับการจัดการอนุบาลศึกษาในประเทศญี่ปุ่น"² แล้วกลับมาดำเนินการในประเทศไทย จากนั้นโรงเรียนอนุบาลก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และขยายจากส่วนกลางออกไปสู่ส่วนภูมิภาค แต่ถึงกระนั้นก็ตามก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ซึ่งนับวันแต่จะเห็นความสำคัญของการให้การศึกษแก่เยาวชนระดับก่อนวัยเรียนยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่โรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ทั้งของรัฐบาลและของเอกชนจะตั้งอยู่เฉพาะในเขตชุมชนที่หนาแน่นหรือเขตตัวเมืองเท่านั้น มิได้แพร่หลายหรือ

¹ "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461," 35 (9 มิถุนายน 2516).

² พิชัย สันตภิรมย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

กระจายออกไปสู่ชนบทเท่าที่ควร และจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลหรือสถานเลี้ยงเด็กดั่งกล่าว
เอกชนเป็นผู้จัดตั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนโรงเรียนอนุบาลที่เป็นของรัฐนั้นมีเพียงไม่กี่แห่ง เพราะ
รัฐมีนโยบายในการจัดเพื่อเป็นตัวอย่างและเพื่อการวิจัยทดลองเท่านั้น จากการสำรวจ
ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนหรือโรงเรียนอนุบาล เมื่อปี 2520 ปรากฏว่า ทั่วประเทศมีศูนย์
เด็กก่อนวัยเรียนหรือโรงเรียนอนุบาลเพียงประมาณ 4,488 แห่งเท่านั้น ดังรายละเอียด
ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน รูปแบบที่จัด เขตบริการ
และจำนวนศูนย์หรือโรงเรียน¹

หน่วยงานที่จัด (สังกัด)	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวน (ศูนย์)
ทบวงมหาวิทยาลัย	โรงเรียนสาธิต	ในเมือง	5
กระทรวงศึกษาธิการ			
- สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน (ส.ช.)	โรงเรียนอนุบาล	ในเมืองและชนบท	1,346
- กรมสามัญศึกษา	โรงเรียนอนุบาล	ในเมือง	75
- กรมการศาสนา	โรงเรียนเด็กก่อนวัย- เรียน	ในเมืองและชนบท	217

¹ สำนักนายกรัฐมนตรีนครี สำนักคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ รายงานผลการ
วิจัยการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน , หน้า 14 :

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่จัด (สังกัด)	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวน (ศูนย์)
- กรมการฝึกหัดครู	ชั้นเด็กเล็กในโครงการ ฝึกหัดครูชนบท โรงเรียนสาธิต	ชนบท ในเมือง	70 3
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น			
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ชั้นเด็กก่อนวัยเรียน	ในเมืองและ ชนบท	1,487
- เพชรบูรณ์	ชั้นเด็กก่อนวัยเรียน	ในเมือง	79
- กรุงเทพมหานคร	ชั้นเด็กก่อนวัยเรียน	ในเมือง (ชาน- เมือง)	11
	ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน	ในเมือง	14
กระทรวงมหาดไทย			
- กรมพัฒนาชุมชน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ชนบท	360
- กรมประชาสงเคราะห์	สถานสงเคราะห์ และสถานรับเลี้ยงเด็ก ของเอกชนและที่กรม ฯ	ในเมือง	ประมาณ 238
	จัด เช่น "บ้านราชวิถี"		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่จัด (สังกัด)	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวน (ศูนย์)
กระทรวงสาธารณสุข			
- กรมอนามัย	ศูนย์โภชนาเด็ก	ชนบท	582
- กรมการแพทย์	ศูนย์สุขวิทยาจิต	ในเมือง	1
มูลนิธิสมาคม	พิริยานุเคราะห์ หมูบ้าน โสภา หมูบ้านคำพลอย Y.W.C.A. สภาสตรี แห่งชาติ ๖๑๓	ในเมือง	[ไม่ปรากฏข้อมูลในตาราง]

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยครั้งที่สำคัญที่สุด เห็นจะได้แก่ ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2517 กล่าวคือ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2517 รัฐบาลสมัย ฯพณฯ สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน 22 คน เรียกว่า "คณะกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา" ซึ่งกรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนวทางการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนและลักษณะอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย คณะกรรมการชุดนี้ได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาระดับนี้อยู่มาก ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับนั้น เป็นภาระความรับผิดชอบร่วมกันของครอบครัวชุมชน และรัฐซึ่งจะต้องคำนึงถึงหลักการที่ว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยการศึกษาภาคบังคับ จะต้องได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะเด็กในชนบทที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก โดยถือว่าการจัดการศึกษาก่อนเกณฑ์ภาคบังคับนี้ จะต้องพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาเด็กด้วย ทั้งนี้มุ่งที่จะนำทรัพยากรและบุคลากรในท้องถิ่นมาใช้ในการนี้ โดยรัฐเป็นผู้ส่งเสริมช่วยเหลือบางส่วนและสถานที่ให้การอบรมเด็กวัยนี้ จะไม่มีลักษณะเป็นโรงเรียนแต่จะมีสภาพคล้าย "บ้านของชุมชน" หรือ "ศูนย์เด็กปฐมวัย" โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมุ่งส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดี อบรมเด็กให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและธรรมชาติและเตรียมความพร้อมของเด็ก เพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไปในอนาคต ¹

จากที่ได้อภิปรายมาข้างต้นพอจะมองเห็นแล้วว่า คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยเพียงไร แต่เนื่องจากความผันผวนทางด้านการเมืองและความจำเป็นบางประการ จึงทำให้แผนปฏิรูปการศึกษานี้ต้องระงับไป แต่แนวความคิดและหลักการต่าง ๆ นั้นมิได้ถูกระงับตามไปด้วย เพราะผู้มีส่วนรับผิดชอบในการวางแผนนโยบายและกำหนดแผนการจัดการศึกษาในรัฐบาล ต่อๆ มาก็ได้นำมาประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาและเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการศึกษาของชาติในปัจจุบัน โดยเฉพาะเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการก่อนการศึกษาภาคบังคับ แทบจะกล่าวได้เลยว่า ยังคงแนวความคิดของคณะกรรมการดังกล่าวไว้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะพิจารณาได้จาก "แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520" ในหมวดที่ 2 ซึ่งว่าด้วย

¹ สิบปนนท์ เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 96.

"แนวนโยบายการศึกษาของรัฐ" ในบทนี้จะขอยกเอาสาระสำคัญบางข้อมาประกอบการพิจารณา คือ ในข้อ 30 (วรรค 2) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ "การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้น อาจจะจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้"¹

ในสาระสำคัญของข้อ 30 (วรรค 2) นี้ ที่ความได้ว่า การจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนหรือก่อนการศึกษาภาคบังคับนั้น สามารถจัดได้หลายลักษณะพอจะจำแนกออกได้ เช่น จัดในลักษณะชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา จัดศูนย์เด็กปฐมวัย ศูนย์โภชนาการ สถานรับเลี้ยงและอบรมเด็ก (Nursery) ศูนย์ ที่ใช้วัดเป็นแกนกลาง และการจัดการศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับนี้ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดโดยเฉพาะชุมชนในเมืองหลวงก็คือ การจัดในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล ถึงอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะจัดการศึกษาระดับก่อนการศึกษาภาคบังคับนี้ออกไปเป็นรูปแบบใด แต่เป้าหมายหลักที่สำคัญซึ่งต้องยึดถือร่วมกันก็คือ การจัดการศึกษาในระดับนี้เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอบรมเลี้ยงดู เตรียมความพร้อม และเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันได้ระบุไว้แล้วอย่างชัดเจนในหมวดที่ 3 ว่าด้วย "ระบบการศึกษา" ข้อที่ 30 (วรรคแรก) ไว้ว่า "การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป"²

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะทำให้เราเห็นเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับของรัฐ และหน้าที่สำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัย หรือโรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงและอบรมเด็กแล้วว่า มิได้มุ่งให้สอนเขียน สอนอ่านสอนเลขเหมือนแต่ก่อน แต่มุ่งอยู่ที่การฝึก

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเท็ดโปรดักชั่น ม.ป.ป.), หน้า 10.

² เรื่องเดียวกัน .

ให้เด็กสามารถเข้ากับเพื่อนฝูง สามารถที่จะร่วมมือกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ให้เด็กรู้จักปรับตัว กล้าแสดงออก รู้จักช่วยเหลือตนเองตามควรแก่วัย ประการสุดท้าย มุ่งเตรียมความพร้อมทุกคน และเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการศึกษาในขั้นต่อไป

การเตรียมความพร้อมในการเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพราะความพร้อมนี้ "เป็นสภาพความเจริญเติบโตบวกกับความสนใจและความรู้อันเป็นรากฐานซึ่งสูงพอที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้โดยสะดวก ถ้าขาดความพร้อม การกระทำการเรียนทุกอย่างจะไร้ผลโดยสิ้นเชิง" ¹ โดยเฉพาะเด็กในช่วงวัยก่อนเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษา จัดว่าเป็นวัยที่ต้องการฝึกความพร้อม ทางด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory - Motor) รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ในทางจิตวิทยาเด็กที่มีอายุในช่วงดังกล่าว (2 -6 ปี) พัฒนาการทางสติปัญญาจะเจริญสูงสุดถึงขั้นการคิดก่อนการเกิด**สิ่งกบ** (Pre -Conceptual Thought)² ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลแบบรูปธรรมได้ การคิดของเด็กแสดงออกโดย อาศัยการรับรู้ (Perception) หากไม่ได้รับการสร้างเสริมประสบการณ์ที่จะช่วยกระตุ้นในคาน การคิดหาเหตุผลอย่างเพียงพอแล้ว พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเป็นไปอย่างล่าช้า แม้ระดับอายุจะสูงขึ้น" จากผลการวิจัยพบว่า เด็กไทยเรามีพัฒนาการทางสติปัญญาช้ากว่าเด็กทางยุโรป ประมาณ 1 -2 ปี" ³ ซึ่งความล่าช้านี้มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมที่ค่อนกว่ากันนั่นเอง การช่วยเหลือเด็กในช่วงก่อนวัยเรียนโดยจัด

¹ สู่โท เจริญสุข, คู่มือจิตวิทยาการศึกษา "ฉบับเสริมทักษะ", (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, 2519), หน้า 96

² Spencer, Thomas D. Perspective in Child Psychology, (New York : McGraw - Hill Book Co., 1970), p. 470.

³ Oppen, Sylvia "Intellectual Development in Thai Children" (Doctoral Thesis Cornell University, 1971), p. 325.

สถานศึกษาและอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกวิธีการย่อมจะส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์ต่อเด็กและ
ผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ในกระบวนการเรียนการสอนหรือการให้ประสบการณ์แก่เด็ก เพื่อให้เป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบและสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก
ต่อกระบวนการดังกล่าว คือ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ประกอบการสอนหรือที่เรียกใน
ปัจจุบันว่า "สื่อการสอน" หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือการ
เรียนรู้ของเด็กโดยตรง

ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องใช้สื่อ
การสอน ซึ่งอยู่ในรูปของสื่อประสมว่า

การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนทุกระดับชั้นมีจุดมุ่งหมาย
ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ปรารถนาอย่างถาวร นักการศึกษาควรพัฒนาการ
เชื่อกันว่าจะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อมีประสบการณ์ตรงเท่านั้น และวิธีการที่จะนำไปสู่
ประสบการณ์ตรงมากที่สุด (เรียนรู้มากที่สุด) ก็คือ การรับรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม
ได้แก่ การไต่เต้าในสถานการณ์นั้น ไต่ขึ้นและไต่เห็นของจริง รวมทั้งสภาพการณ์
จำลอง ทัศนศึกษา โทรทัศน์ ภาพยนต์ ฯลฯ สิ่งที่จะให้ประสบการณ์น้อยที่สุดคือ
การไหลตมปาก ดังนั้น สื่อประสมจึงจำเป็นในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การเปลี่ยน
พฤติกรรมถาวรของผู้เรียนจากการเรียนด้วยประสบการณ์รูปธรรม¹

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สื่อการสอนนั้นมีบทบาทที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้เด็ก
เกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กปฐมวัย หรือเด็ก
ช่วงก่อนวัยเรียน สื่อการสอนมีความสำคัญยิ่งในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และ
การฝึกความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ " ต้องการการเรียนรู้จาก

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับ
อนุบาล, หน้า 88.

สิ่งที่เป็นรูปธรรมและประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ของเด็ก จึงมีไ้จากการสอนด้วยการบรรยายของครูเท่านั้น จำต้องมีวัสดุ (ของเล่น) และอุปกรณ์ (เครื่องมือ) มาใช้ โดยมีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ และเนื้อหาต่าง ๆ " 1

พิชัย สันติภิมย์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "การใช้อุปกรณ์การสอนของ ครูอนุบาล โรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร" พบว่า

โรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 เพียงชั้นละ 1 ห้อง และโรงเรียนส่วนมากยังมีอุปกรณ์การสอน วัสดุไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ส่วนในแง่ของครู ครูอนุบาล จำนวนสูงคือร้อยละ 96.43 กระจุกในคุณภาพความสำคัญและความจำเป็นของอุปกรณ์การสอน ครูอนุบาลส่วนมากยังขาดและต้องการความรู้ในการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอน ครูอนุบาลร้อยละ 40 ไม่มีวุฒิครู ครูอนุบาลร้อยละ 82 ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนมาก่อนเลย 2

การวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน จากกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 151 ศูนย์ ซึ่งกระจายอยู่ทุกภาคภูมิศาสตร์ พบว่า ในด้านวิชาการนั้น บุคลากรบางคนมีความรู้น้อย ไม่เคยผ่านการอบรมด้านการศึกษาและเด็กเล็กมาก่อน นอกจากนี้บุคลากรยังมีจำนวนน้อยเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางศูนย์ไม่มีผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง และศูนย์เด็กปฐมวัยส่วนมากยังขาดแคลนอาคารสถานที่ ทำให้ไม่สามารถจัดเป็นสัดส่วนได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนเครื่องเล่น ประจำสนามและอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ 3 และปัญหาที่ประมวลจากผู้มีประสบการณ์

1 เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

2 พิชัย สันติภิมย์, การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร, หน้า จ.

3 สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัยการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย, หน้า 69.

ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนก่อให้เกิดปัญหาในด้านคุณภาพตามมา กล่าวคือ ศูนย์เด็กขาดมาตรฐานขั้นต่ำในค่านบริการหรืออาจกล่าวได้ว่า ขาดรูปแบบที่เหมาะสม ขาดการควบคุมด้านการฝึกบุคลากร ขาดมาตรฐานบุคลากรและมาตรฐาน เครื่องเล่น สำหรับเด็ก กิจกรรมที่จัดให้แก่เด็กมิได้เป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักคิด ขาดการวางแผนการสอนที่มีคุณภาพและขาดคู่มือการสอนเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น¹

ผลการวิจัยที่กล่าวมาทำให้เราพอจะมองเห็นถึงอุปสรรคและปัญหาของการดำเนินงานในศูนย์เด็กปฐมวัย ความต้องการของครูเกี่ยวกับสื่อการสอน ตลอดจนความคิดเห็นของครูต่อสื่อการสอน ว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนี้มากเพียงไร

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนหรือยกระดับการศึกษาในศูนย์เด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาของเด็กวัยนี้ ตลอดจนการช่วยลดปัญหา ภาระของครูอนุบาลหรือครูในศูนย์เด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการเตรียมการสอน การหาสื่อการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย น่าจะได้รับความสนใจและนำมาทดลองใช้ให้แพร่หลาย เพราะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งในอนาคตที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในศูนย์เด็กปฐมวัย เป็นไปอย่างมีระบบและได้มาตรฐานในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาก่อนการศึกษาระดับมัธยม ตามแผนการศึกษาแห่งชาติและแนวความคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้เลือกเนื้อหา หน่วยประสบการณ์ในการฝึกความพร้อมด้านสติปัญญา หน่วยหนึ่งเกี่ยวกับการฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภทมาทำการค้นคว้าและวิจัย โดยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะมีส่วนในการสร้างเสริมคุณภาพในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น

¹ เรื่องเดียวกัน.

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการสอน ผูกความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง "การฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท"
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นให้ไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการฝึกความพร้อมด้วยการใช้ชุดการสอน
3. เพื่อสร้างแบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยในค่าน "การใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท"
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอนที่สร้างขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดการสอนที่สร้างขึ้นโดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด(80/80) จะช่วยพัฒนาความพร้อมทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในค่านการใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท
2. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนเป็นไปในทางที่น่าพอใจ

การค้นคว้าและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหาความรู้จากตำรา เอกสาร วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสื่อการสอน นวัตกรรมทางการศึกษา การสร้างชุดการสอน การฝึกความพร้อม ตลอดจนงานทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ไปศึกษาคูงานในโรงเรียนอนุบาล และโรงงานผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

2. สร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

2.1 ชุดการสอนความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง "การฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท" โดยใช้ลักษณะของสีเป็นเกณฑ์ จำนวน 1 ชุด (3 ชุดย่อย) ตามระบบผลิตชุดการสอนแผนจุฬา (CHULA PLAN)

2.2 แบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง "การใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท" จำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้ทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึก โดยใช้ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้สอบและได้สร้างคู่มือการใช้แบบสอบและการสัมภาษณ์ไปพร้อม ๆ กันด้วย

2.3 แบบประเมินชุดการสอน 1 ฉบับ มีอยู่ 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับชุดการสอนที่สร้างขึ้น ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามความคิดเห็นโดยทั่วไป เกี่ยวกับชุดการสอน

3. นำเครื่องมือการวิจัยแต่ละชนิดไปทดลองก่อนนำไปใช้จริง เพื่อหาประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น ความตรงดังนี้

3.1 ชุดการสอน ได้ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

ก) นำชุดการสอนและเอกสารต่าง ๆ เช่น คู่มือการใช้ชุดการสอน แบบฝึก ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางอนุบาลศึกษา ได้พิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ข) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล (4 - 5 ขวบ) ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ระดับอนุบาล จำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

ค) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล (4 - 5 ขวบ) กลุ่มที่ 2 ในโรงเรียนแห่งเดียวกัน จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีความพร้อม สูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน แล้วนำมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง เพื่อเตรียมที่จะนำไปหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างประชากร

3.2 แบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญา

ก) นำแบบสอบที่สร้างขึ้นไปให้ครูคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ข) นำแบบสอบไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล โรงเรียน สาธิตวุฒิสงครณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ระดับอนุบาล ซึ่งมีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 3 คน แล้วนำมาปรับปรุงเกี่ยวกับ จำนวนข้อ ความชัดเจนของภาพ สี เป็นต้น

ค) นำแบบสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้พร้อมกับการทดลองใช้ชุดการสอนกับเด็กกลุ่มที่ 2 ณ โรงเรียนแห่งเดิม จำนวน 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องให้ดียิ่งขึ้น

ง) นำแบบสอบที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับเด็กอนุบาล โรงเรียนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนักเรียนอนุบาลที่มีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน เพื่อหาระดับความยาก-ง่าย อำนาจจำแนก และความเที่ยงของแบบสอบ

จ) ปรับปรุงแบบสอบ เป็นฉบับสมบูรณ์

3.3 แบบประเมินชุดการสอน

ก) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ครูคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

ข) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ครูอนุบาล จำนวน 2 ท่าน ทดลองตอบ พร้อมทั้งพิจารณาชุดการสอน เอกสารต่าง ๆ ตามไปด้วย แล้วนำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ค) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทย ตรวจสอบสำนวนทางภาษาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้จริง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน สมรรถนะการฝึกความพร้อมและศึกษาความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอนดังนี้

4.1 การศึกษาสมรรถนะการฝึกความพร้อมและหาประสิทธิภาพชุดการสอน ให้นำแบบสอบถามและชุดการสอนไปทดลองใช้จริงกับเด็กอนุบาล โรงเรียน อนุบาลบ้านเด็ก และโรงเรียนอนุบาลสมถวิล พระโขนงในเขตกรุงเทพมหานคร แห่งละ 30 คน รวม 60 คน

4.2 ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอน ให้นำแบบประเมินชุดการสอนไปให้ครูอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนอนุบาล 4 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก จำนวน 24 คน โรงเรียนอนุบาลถูกไก่ 6 คน โรงเรียนสมถวิล 16 คน และโรงเรียนพินิจนา (ฝ่ายอนุบาล) จำนวน 14 คน ใ้ตอบแบบประเมินหลังจากได้ศึกษาชุดการสอนและขบวนการใช้ชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาประสิทธิภาพชุดการสอน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการร้อยละของประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) ซึ่งคำนวณจากคะแนนการทำงานกลุ่มและคะแนนจากการทำแบบฝึกความพร้อม กับการร้อยละของประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ซึ่งคำนวณจากคะแนนการทำแบบสอบหลังฝึก

5.2 เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนฝึกและหลังฝึกของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อหาสมรรถนะการฝึกโดยการทดสอบค่า t (t - test) และเปรียบเทียบความถูกต้องการให้เหตุผลในการทำแบบสอบก่อนฝึกและหลังฝึก โดยวิธีหาค่าร้อยละจากจำนวนผู้ทำแบบสอบทั้งหมด

5.3 ความคิดเห็นของครูอนุบาล โดยนำคะแนนจากแบบประเมิน

มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับมาตราส่วนประเมินค่าของเบสต์ (Best)

6. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

ขอบเขตการวิจัย

* การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาในชุดการสอนอยู่ในเรื่อง การฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท ตามลักษณะของสี ซึ่งอยู่ในหมวดฝึกความพร้อมทางสติปัญญา

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองสอนและตอบแบบประเมินชุดการสอน เป็นครูและนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร คือ

2.1 นักเรียนอนุบาลซึ่งมีอายุระหว่าง 4 - 5 ขวบ จากโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก และโรงเรียนสมถวิล กรุงเทพมหานคร แห่งละ 30 คน รวม 60 คน

2.2 ครูที่ประเมินชุดการสอน เป็นครูอนุบาล ที่มาจากโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก 24 คน โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ 6 คน โรงเรียนสมถวิล 16 คน และโรงเรียนพัฒนา 14 คน รวมทั้งหมด 60 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการทดลองใช้ชุดการสอนและการทดสอบนักเรียน การสัมภาษณ์ ได้มอบหมายให้ครูประจำชั้นและผู้ช่วยครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น โดยผู้วิจัยให้การดูแลและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด จึงถือว่าข้อมูลที่ได้อาจมีความถูกต้องเป็นจริงทุกประการ

2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินชุดการสอนถือว่าเป็นข้อมูลที่ได้รับความจริงใจของครูผู้ตอบทุกคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือชุดการสอนแบบสอวัตความพร้อม และแบบประเมินชุดการสอน เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เพราะได้ผ่านการพัฒนามาตามขั้นตอนการวิจัยทุกประการ

4. ความคิดเห็นของครูอนุบาลที่ประเมินชุดการสอนชุดนี้ ถ้าคิดคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินชุดการสอนได้ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่น่าพอใจ.

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยอาจไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. ระยะเวลาการเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงภาคเรียนที่ 2 จึงต้องตรึงอายุเด็กให้อยู่ในเกณฑ์ 4 ขวบ ถึง 4 ขวบครึ่ง เพราะถ้าหากเลยอายุช่วงนี้ไปเด็กจะได้รับการพัฒนาในเรื่องนี้แล้ว
2. ครูผู้สอนอาจสอนได้ไม่เต็มความสามารถและอาจข้ามขั้นตอน เทคนิคบางอย่างไป เนื่องจากความไม่มั่นใจและวิตกกังวลต่อการใช้ชุดการสอนมากเกินไป
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำแบบประเมินชุดการสอน มีประสบการณ์พื้นฐานความรู้และอายุต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อการประเมินชุดการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดการสอนฝึกความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง "การฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท" ที่มีประสิทธิภาพและจะเป็นตัวอย่างให้การสร้างชุดการสอน สำหรับเด็กปฐมวัยเรื่องอื่นๆตลอดไป
2. ชุดการสอนที่สร้างขึ้นจะเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกความพร้อมด้านอื่น ๆ แก่ครูและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย

3. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นการสนับสนุน แนวความคิดใหม่และเทคโนโลยีทางการศึกษา อันจะทำให้การศึกษาระดับปฐมวัย เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน

คำจำกัดความของการวิจัย

1. ชุดการสอน หมายถึง สื่อการสอนที่นำมาจัดรวมกันไว้อย่างมีระบบโดยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเนื้อหา และกระบวนการฝึก ความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภท โดยอาศัยลักษณะของสื่อเป็นเกณฑ์ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดการสอน สื่อการสอน บทเรียน แบบฝึกความพร้อม แบบสอบก่อนการฝึกและหลังการฝึก
2. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 4 -5 ขวบ
3. สัมฤทธิ์ผลของการฝึก หมายถึง การดำเนินการฝึกความพร้อมตามขั้นตอน และกระบวนการฝึกตลอดจนการใช้ชุดการสอน อันจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ชุดการสอนที่สร้างขึ้นและพัฒนาจนถึงระดับประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ อัตราส่วนค่าประสิทธิภาพของกระบวนการต่อค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80/80
5. ความคิดเชิงเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการให้เหตุผลในการจำแนกประเภทของสิ่งของใดถูกต้องตามเกณฑ์การจำแนกที่กำหนดในบทเรียน
6. การจำแนกประเภท หมายถึง การแยกสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งปะปนกันออกจากกัน แล้วนำไปรวมไว้เป็นพวก ๆ โดยอาศัยลักษณะของสื่อเป็นเกณฑ์